

Lescha davart igl encurir e cavar cristallas e mineralias

per la vischnaunca Lumnezia

Cuntegn

I.	Disposiziuns generalas	3
Art. 1	Intent ed object	3
Art. 2	Execuziun	3
Art. 3	Egualitad dallas schlatteinas	3
II.	Lubientscha	3
Art. 4	Obligaziuns e premissas per lubientschas	3
Art. 5	Motivs d'exclusiun	3
Art. 6	Cuoz	3
Art. 7	Encurir e cavar cristallas per intents scientifics	4
Art. 8	Publicaziun	4
III.	Determinaziuns specificas	4
Art. 9	Restricziuns	4
Art. 10	Scamonds temporars	4
Art. 11	Scamonds locals	4
Art. 12	Precauziun	4
Art. 13	Responsabladad	5
Art. 14	Sgols cun helicopters ed auters objects	5
Art. 15	Tener uorden	5
Art. 16	Dretg dil fuorn	5
Art. 17	Schurmetg dil fuorn	5
Art. 18	Scuvretgas specialas	5
IV.	Patentas e taxas	6
Art. 19	Acquist e valeivladad dalla patenta	6
Art. 20	Taxas	6
V.	Disposiziuns executivas	6
Art. 21	Obligaziun da controlla e survegionza	6
Art. 22	Castitgs	7
Art. 23	Retratga ni snegada dalla lubientscha	7
Art. 24	Mieds legals	7
VI.	Disposiziuns finalas	7
Art. 25	Vigur	7

Lescha davart igl encurir e cavar cristallas e mineralias per la vischnaunca Lumnezia

dils 12 da fevrer 2017

La cuminonza dils votants all'urna,

sebasond sin art. 39 al. 1 lit. b dalla constituziun dalla vischnaunca Lumnezia dils 23 da settember 2012 (stan dils 24-11-2019),

concluda

I. Disposiziuns generalas

Art. 1 Intent ed object

¹ Questa lescha regla igl encurir e cavar cristallas e mineralias sin igl entir intschess dalla vischnaunca Lumnezia independentamein dalla proprietad dil schischom.

Art. 2 Execuziun

¹ La suprastonza communal conceda tuttas lubientschas, dessegna ils survigiladers e procura l'execuziun da questa lescha.

Art. 3 Egalitad dallas schlatteinas

¹ Las indicaziuns davart las persunas, las funcziuns e las professiuns en questa lescha serefereschon ad omisduas schlatteinas, aschinavon ch'ei resulta buca enzatgei auter ord il senn dalla lescha.

II. Lubientscha

Art. 4 Obligaziuns e premissas per lubientschas

¹ Per encurir e cavar cristallas e mineralias drova ei ina lubientscha dalla suprastonza communal. La patenta ei persunala e buca transmissibla sin autras persunas. Ei vegn concediu patentas annualas e patentas dall'jamna. Lubientschas dall'jamna ein limitadas ad annualmein duas patentas per persuna.

² La lubientscha per encurir e cavar cristallas e mineralias vegn concedida a persunas naturalas che han cumplenu il 14avel onn da vegliadetgna, ch'ei hablas d'agir e buca suttamessas a motivs d'exclusiun.

Art. 5 Motivs d'exclusiun

¹ Exclaus d'encurir e cavar cristallas e mineralias ein persunas

- a) ch'ei vegnidas castigadas ils davos tschun onns pervia da surpassaments encunter questa lescha;
- b) che han buca dau suatientscha allas ordas dils organs da controlla u che han cunterfatg all'obligaziun da legitimaziun, controlla, informaziun e denunzia.

Art. 6 Cuo

¹ Il temps d'encurir e cavar cristallas e mineralias ei mintgamai naven digl 1. da zercladur entochen ils 30 da november. La suprastonza communal sa fixar per singuls territoris auters temps.

Art. 7 Encurir e cavar cristallas per intents scientifics

¹ Persunas ch'enqueran cristallas e mineralias spirontamein per intents scientifics (docents, assistents, students dalla scol'aulta dalla geologia, petrografia, menaralogia, cristalografia e gimnasiasts) e che prendan a casa mo campiuns, obtegnan la lubientscha gratuitamein. Els astgan duvrar sulettamein puntga e marti. Els han da far la damonda motivada d'encurir e cavar cristallas e mineralias en scret all'administraziun communal cun presentar la legitimaziun, indicar il diember da dis, las persunas ed il territori cumpigliau. Il temps da liberaziun dalla taxa ei adina limitaus.

Art. 8 Publicaziun

¹ L'administraziun communal meina in register dils cavacristallas, che han acquistau la patenta annuala d'encurir e cavar cristallas e mineralias. Quei register vegn publicaus silla pagina d'internet dalla vischnaunca.

III. Determinaziuns specificas

Art. 9 Restricziuns

¹ Il diever da tuttas maschinas ei scumandaus per regla. En cass excepziunals sa la suprastonza communal lubir da duvrar maschinas da furar cun incassar persuerter ina taxa supplementara.

² Per siglientar drova ei ina lubientscha supplementara. Quella vegn concedida mo excepziunalmein a persunas cun domicil ella vischnaunca da Lumnezia, las qualas han cumplenu il 20avel onn da vegliadetgna ed han ina legitimaziun da siglientar tenor lescha federala. La damonda da siglientar ei d'inoltrar en scret alla suprastonza communal ensemen cun la legitimaziun da siglientar. La taxa per la lubientscha vegn fixada entras la suprastonza communal e semova enteifer ina rama da CHF 500.00 – 1'000.00.

³ Igl agid da tiarzas persunas senza patenta d'encurir e cavar cristallas e mineralias sco era da purtar rauba alla piazza d'explotaziun ei scumandaus.

Art. 10 Scamonds temporars

¹ Dis da paus publics, che cumprendan las dumengias ed ils firaus aults, sco era ils firaus determinai dallas autoritads communalas, eis ei scumandau da cavar cristallas e mineralias.

Art. 11 Scamonds locals

¹ Igl ei scumandau d'encurir e cavar cristallas e mineralias

- a) nua che vegnan periclitai carstgauns, animals e proprietad da tiarzas persunas
- b) en uauls serrai
- c) egl intsches da plontaziuns e lavineras
- d) sin scarpas da sendas e vias
- e) en loghens periclitai da bovas
- f) en zonas per la protecziun dall'aua sutterrana

² Per territoris protegi sco biotops e parcs dalla natira valan supplementarmein las restricziuns corrispudentas.

³ Duront il temps da catscha regia in scamond da cavar cristallas e mineralias els asils da selvaschinas.

⁴ Sche motivs impurtonts pretendan ei, sa la suprastonza communal restrenscher ni scumandar da cavar cristallas e mineralias en certs territoris.

Art. 12 Precauziun

¹ Il cavacristallas ei obligaus d'exquir sia activitad a moda responsabla. La proprietad da tiarzas persunas, la natira e la cuntrada ein da respectar. El ha da prevegnir a scadin donn, surtut enviars persunas ed animals, proprietad da tiarzas persunas, la natira e la cuntrada.

² Las pastiras d'alp astgan buca vegnir donnegiadas cun cavar cristallas e mineralias.

Art. 13 Responsabladad

¹ Il cavacristallas ei responsabels per ils donns ch'el caschuna cun encurir e cavar cristallas e mineralias.

² Explotaziuns da rapina e devastaziuns vegnan castigadas.

Art. 14 Sgols cun helicopters ed auters objects

¹ Sgols cun helicopter en connex cun l'explotaziun da cristallas e mineralias ein da principi scumandai. Quei vala era per sgols cumbinai per auters intents. En cass specials sa la suprastonza communal dar lubientschas extraordinarias per il transport da cristallas e mineralias e da material sin fundament d'ina damonda motivada en scret. La taxa per la lubientscha vegn fixada entras la suprastonza communal e semova enteifer ina rama da CHF 500.00 – 1'000.00.

² Medemamein ein da principi scumandai sgols cun auters objects sgulonts en connex cun l'activitad d'encurir e cavar cristallas e mineralias.

Art. 15 Tener uorden

¹ Il cavacristallas ha da rumir siu plaz da lavur aschia, ch'ei exista negin prighel per personas ed animals. El ha da bandunar il plaz aschia che quel sesanfla el medem stan sco avon l'explotaziun, ruosnas ein puspei d'emplenir. Leu nua che quels donns vegnan buca refatgs malgrad camond dalla vischnaunca, ei la suprastonza communal autorisada da schar reparar quels sin donn e cuost dil caschunader.

Art. 16 Dretg dil fuorn

¹ Ha il cavacristallas aviert in fuorn, denton aunc buca finiu l'explotaziun, vala quel per occupaus, aschinavon ch'il cavacristallas lai anavos in u plirs uaffens, silmeins denton ina puntga, e marca il fuorn cun la numera da patenta, las inizialas dil num ed il datum da scuvrida dil fuorn. Duront ils proxims dus onns astga in fuorn occupau buca vegnir explotaus d'autras personas.

² Il dretg d'in fuorn spirescha, sche la persuna ch'occupescha quel explotescha buca pli il fuorn duront dus onns dapi il datum da scuvrida ni ha evidentamein bandunau quel.

³ In cavacristallas astga occupar silpli dus fuorns el medem temps en vischnaunca; en mintga cass buca entiras preits crap.

⁴ Tiarzas personas astgan buca occupar ed explotar in agen fuorn enteifer in radius da 10 meters naven dall'entrada dil fuorn d'ina piazza d'explotaziun occupada.

Art. 17 Schurmetg dil fuorn

¹ Allontanar e prender cristallas e mineralias, uaffens e marcaziuns d'in fuorn occupau ei scumandau e vegn qualificau sco enguladetsch.

Art. 18 Scuvretgas specialas

¹ Scuvretgas da cristallas e mineralias da bellezza singulara e da considerabla muntada scientifica ein d'annunziar alla suprastonza communal. La vischnaunca ha il dretg d'acquistar tals exemplars cun pagar ina indemnisaziun commensurada al cavacristallas. Quella vegn fixada d'ina cumissiun dil fatg cun plirs experts neutrals, risguardond ils cuosts d'explotar. Ils daners incassai per patentas da cavar cristallas e mineralias san vegnir duvrai per tals acquists. Enstagl digl acquist sa la suprastonza communal obligar il cavacristallas d'exponer ils exemplars senza indemnisaziun duront maximalmein 5 onns.

² Resalvadas ein las determinaziuns digl art. 724 Cudisch civil svizzer (CCS) concernent objects da valur scientifica.

IV. Patentas e taxas

Art. 19 Acquist e valeivladad dalla patenta

¹ Post d'emissiun dallas patentas ei l'administraziun communal. Il davos termin d'annunzia da retrer la patenta annuala ei ils 31 da fenadur. La patenta dall'jamna ei da retrer silmeins in'jamna ordavon.

² La patenta annuala vala mintgamai naven digl 1. da zercladur respectivamein naven dil datum d'emissiun entochen ils 30 da november digl onn calendar current. Lubientschas limitadas ein valeivlas duront il temps indicau sin la patenta. La patenta dall'jamna vala maximalmein duront sis dis digl onn current. Quels sis dis ein da retrer en sequenza ed ein da fixar exactamein.

³ Il petent ha d'attestar ch'el posseda ina assicuranza da responsabladad enviars tiarzas personas ed objects. Quella ha da cuvierer sufficientamein tenor dretg federal donns materials e da personas. Il certificat d'assicuranza ei da surdar all'administraziun communal per saver retrer la patenta.

⁴ Il petent ha d'aschuntar ina fotografia da passaport actuala all'annunzia dalla patenta.

⁵ Sch'il post d'emissiun taxescha las premissas per buca ademplidas, vegn l'annunzia per la patenta suttamessa alla suprastonza communal.

Art. 20 Taxas

¹ La taxa dalla patenta annuala munta per:

a) burgheis svizzers cun domicil en vischnaunca	CHF 100.00 – 200.00
b) burgheis svizzers domiciliai el cantun Grischun	CHF 250.00 – 500.00
c) tuts ulteriurs Svizzers ni personas digl exteriur domiciliadas en Svizra (permissiun C)	CHF 400.00 – 800.00
d) tuttas ulteriuras personas digl exteriur	CHF 600.00 – 1'000.00

² La taxa per la patenta dall'jamna munta per:

a) burgheis svizzers cun domicil en vischnaunca	CHF 50.00 – 100.00
b) tuts ulteriurs Svizzers	CHF 100.00 – 200.00
c) personas digl exteriur	CHF 200.00 – 400.00

³ Giuvenils che han cumplenu il 14avel onn da vegliadetgna entochen il 18avel onn han da pagar la mesadad dallas taxas da patenta ordinaris.

⁴ Las taxas vegnan incassadas cun l'emissiun dalla patenta.

⁵ La suprastonza communal fixescha las taxas enteifer la rama definida.

V. Disposiziuns executivas

Art. 21 Obligaziun da controlla e survigilonza

¹ Mintga cavacristallas ha da purtar cun el la patenta sco era in mussament d'identitad.

² La legitimaziun ed obligaziun d'exequir la controlla dils cavacristallas han

- ils survigiladers numnai dalla suprastonza communal
- ils officials dalla vischnaunca Lumnezia
- ils selviculturs dil revier forestal dalla vischnaunca Lumnezia
- ils organs da polizia

³ Ils organs da controlla sco era mintga purtader d'ina patenta d'encurir e cavar cristallas e mineralias ein legitimai da controllar in e scadin, aschinavon ch'ins suppona ch'el mondi per cristallas e mineralias. Sin giavisch dils organs da controlla ei da dar investa da tut temps als recipients da transport sco sacados, tastgas e.a.v. sco era a vehichels a motor ed auters mieds da transport.

⁴ Als organs da controlla eis ei da possibilitar igl access e la controlla dils fuorns.

⁵ Ils organs da controlla ed ils purtaders da patentas ein obligai da denunziar immediatamein surpassaments da questa lescha alla suprastanza communal.

⁶ Persunas ch'ein en possess da cristallas e mineralias, vendan ni acquistan talas, ein obligadas da dar sclariment verdeivel als organs da controlla davart la provegnientscha da quellas.

Art. 22 Castitgs

¹ Surpassaments da questa lescha vegnan puni entras la suprastanza communal cun castitgs da tochen CHF 5'000.00. Tentativas e cumplicitad ein castigiablas a medema uisa.

² La procedura per perseguir e per giudicar acts castigiabls sedrezza tenor la lescha cantunala introductiva tier il cudisch da procedura penala svizzer (LItCPP).

³ Cristallas e mineralias gudignadas cun surpassar las prescripziuns da questa lescha vegnan confiscadas e restan proprietad dalla vischnaunca.

⁴ La suprastanza communal sa disponer da serrar e rumir immediatamein il fuorn.

Art. 23 Retratga ni snegada dalla lubientscha

¹ Vegnan las prescripziuns da questa lescha buca observadas, sa la patenta vegnir retratga da tut temps. Plinavon sa la concessiun da novas patentas vegnir snegada.

Art. 24 Mieds legals

¹ Encunter decisiuns dalla suprastanza communal sa vegnir recurriu enteifer 30 dis suenter la comunicaziun a scret alla dertgira administrativa dil cantun Grischun.

VI. Disposiziuns finalas

Art. 25 Vigur

¹ Questa lescha va en vigur cun l'approbaziun entras la cumionza dils votants all'urna.

² Cun l'entrada en vigur da questa lescha vegnan abrogadas las leschas davart igl encurir cristallas e mineralias dils vischinadis da Lumbrein e Vrin.

Approbau la lescha entras la cumionza dils votants all'urna Lumnezia ils 12 da fevrer 2017.

Il president communal:

Duri Blumenthal

Igl actuar:

Marcus Cavegn